

Suomen Pankin
taloustieteellinen tutkimuslaitos
Joulukuu 1966

Luottamuksellinen

TALOUDELLINEN KEHITYS
VUOSINA 1966 JA 1967

(TARKISTUS)

Taloudellista kehitystä vuosina 1966 ja 1967 tarkastellaan seuraavassa syyskuun ennusteen pohjalta. Syyskuun ennusteen tiivistelmät esitetään sisänevetyissä kappaleissa. Ennusteeseen tehdään tämän hetken näkymien edellyttämät korjaukset.

I. KANSAINVÄLINEN SUHDANNEKEHITYS

Syyskuussa arvioitiin kokonaistuotannon volyymin kasvun vuonna 1966 hidastuvan Suomen viennin kannalta tärkeissä maissa keskimäärin 3.3 %:iin. Englannin tuotannon kasvuksi arvioitiin 1.3 %.

Vuonna 1967 kasvun ennustettiin hidastuvan edelleen ja jättävän keskimäärin 2.6 %:iksi. Englannissa kasvun arvioitiin pysähtyvän kokonaan.

Yleiskuva kansainvälisestä suhdannekehityksestä ei ole syksyn kuluessa paljontaan muuttunut. Englannissa, Ranskassa sekä Länsi-Saksassa kokonaistuotannon kasvu jää kuitenkin vuonna 1966 hieman aikaisemmin ennustettua pienemmäksi, mutta toisaalta Yhdysvalloissa ja Italiassa kasvutettaneen ennustettua suurempi tuotannon lisäys. Keskimääräisen kasvun arvioidaan muodostuvan Suomen viennin kannalta tärkeissä maissa 3.2 %:iksi vuonna 1966.

Arvio kokonaistuotannon kasvusta vuonna 1967 vientimaissamme on ennallaan eli 2.6 %.

II. KYSYNTÄ JA TARJONTA

1. Vienti

Syyskuussa ennustettiin tavaroiden ja palvelusten viennin arvoksi 5 770 milj. mk vuonna 1966, mikä merkitsee viennin arvon kasvua 5.0 %:lla. Volyymien lisäys on 3.0 % ja vientihintojen nou-

su 2.0 %. Sekä vientihintojen nousu että viennin volyymin kasvu vuonna 1967 arvioitiin yhtä suureksi kuin kuluvana vuonna.

Viennin markkamääräistä ennustetta vuodelle 1966 ei ole ai-
hetta muuttaa. Arvon muutoksesta on kuitenkin aikaisemmin ennus-
tettua suurempi osa volyymin lisäystä. Viennin volyymin kasvaa
4 % ja vientihinnat nousevat vain 1 %.

Vientimäärät vuodelle 1967 ovat syyskuusta jonkin verran
heikkentyneet. Viennin volyymin arvioidaan tosin kasvavan hieman
enemmän kuin syyskuussa ennustettiin eli 3.5 %, mutta sen sijaan
vientihintojen nousu jäänee vain 0.5 %:ksi. Hintaennusteen muut-
tuminen johtuu lähinnä sahateollisuuden ja sanomalehtipaperin heikke-
nevästä hintakehityksestä.

2. Investoinnit

Syyskuussa ennustettiin yksityisten bruttoin-
vestointien volyymin supistuvan 3.5 % vuonna
1966, investointihintojen nousevan 4.0 % ja
arvon kasvavan 0.5 %. Julkisten investointien
volyymin kasvaksi laskettiin 4.5 %, hintojen
nousuksi 4.0 % ja arvon lisäykseksi 8.5 %.
Koko bruttoinvestointien arvon lisäys oli tääl-
län 2.5 %, volyymin supistuminen 1.5 % ja
hintojen nousu 4.0 %.

Koko bruttoinvestointien arvon kasvaksi vuonna
1967 arvioitiin 3.5 %, joka hintojen noustessa
samalla määrällä merkitsee volyymin pysymistä
ennallaan. Yksityisten bruttoinvestointien
volyymin laskettiin alenevan 0.5 %, julkisten
investointien volyymin nousevan 3.0 %. Hin-
tojen nousuarviot olivat vastaavasti 3.0 % ja
5.0 %.

Yksityisten talonrakennusinvestointien kasvu on ollut ennustettua nopeampaa vuoden 1966 jälkipuoliskolla. Sen vuoksi yksityisten bruttoinvestointien volyymin supistuminen vuonna 1966 jäänee 3.0 %:ksi. Julkisten investointien volyymin lisäys jää vuonna 1966 hieman syyskuussa ennustettua pienemmäksi. Koko bruttoinvestointien volyymin supistuminen vuonna 1966 on tällöin 1.0 %. Investointihintojen nousu lienee syyskuun ennusteen mukainen.

Teollisuuden investointikyselyn alustavat tulokset viittavat teollisuusinvestointien volyymin noin 15 %:n suuruiseen supistumiseen vuonna 1967. Selvää laskua on odotettavissa niin rakennus- kuin koneinvestoinneissa. Puu- ja paperiteollisuuden investoinnit supistuisivat 30 %, metalliteollisuuden 20 % ja muun tehdasteollisuuden 10 %. Sähkös-, kaasus-, vesijohto-, voima- ym. laitteiden investoinnit sen sijaan kasvaisivat kyselyn mukaan jonkin verran.

Muissa tuotannollisissa sektoreissa investointien volyymin ei odoteta supistuvan niin voimakkaasti kuin investointikyselyn mukaan teollisuudessa. Asuinrakennusinvestointien volyymin ennustetaan vuonna 1967 kasvavan lähinnä julkisten asuntomäärärahojen lisäyksen johdosta 7 %. Yksityisten bruttoinvestointien volyymin pienenee tällöin 3 % vuonna 1967. Julkisten investointien volyymin kasvuennustetta vuodelle 1967 on nostettu 4 %:iin. Investointihintojen vuoden 1967 kehityksestä tehtyä ennustetta ei ole muutettu.

3. Kulutus

Syyskuun ennusteessa arvioitiin yksityisen kulutuksen arvon kasvavan 6.0 % vuonna 1966, josta hintojen nousu oli 3.5 % ja volyymin kasvu 2.5 %. Vastaavat luvut julkisesta kulutuksesta olivat 11.5 %, 6.0 % ja 5.5 %. Koko kulutuskysynnän osalta luvut olivat 7.0 %, 4.0 % ja 3.0 %.

Yksityisen kulutuksen volyymin ennustettiin lisääntyvän 0.5 % vuonna 1967 ja julkisen kulutuksen 3.0 %. Yksityisen kulutuksen hintojen arvioitiin nousevan 3.5 % ja julkisen kulutuksen hintojen 6.0 %. Koko kulutuksen arvon lisäykseksi tuli tällöin 5.0 %, volyymin kasvaksi 1.0 % ja hintojen nousuksi 4.0 %.

Yksityisen kulutuksen volyymin lisäyksestä tehtyä ennustetta on nostettu yhdellä prosenttiyksiköllä sekä vuoden 1966 että 1967 osalta. Korjaus johtuu lähinnä kulutusalttiuden ennustettua voimakkaammasta noususta. Tällöin yksityisen kulutuksen volyymi lisääntyisi 3.5 % vuonna 1966 ja vuonna 1967 olennaisesti hitaammin eli 1.5 %. Yksityisen kulutuksen hintojen noususta tehtyä ennustetta ei ole syytä muuttaa. Julkisen kulutuksen volyymin lasketaan kasvavan 2.5 %:lla vuonna 1967 ja hintojen nousevan 6.5 %:lla joten julkisen kulutuksen arvo kasvaa 9.0 %:lla. Koko kulutuksen volyymi kasvaa tällöin 1.5 % vuonna 1967, kulutushinnat nousevat 4.0 ja koko kulutuksen arvo lisääntyy 5.5 %.

4. Kokonaistuotanto

Syyskuussa ennustettiin kokonaistuotannon volyymin kasvavan vuonna 1966 1.5 %. Brutto-kansantuotteen hintaindeksin arvioitiin nousevan 4.0 %, jolloin kokonaistuotannon arvon lisäykseksi saatiin 5.5 %.

Vuodeksi 1967 ennustettiin kokonaistuotannon kasvun jatkuvan samansuuruiseksi kuin vuonna 1966. Hintojen nousun arvioitiin hidastuvan 0.5 prosenttiyksiköllä, jolloin tuotannon arvon kasvuksi vuonna 1967 saatiin 5.0 %.

Syyskuussa tehty kokonaistuotannon kasvuennuste vuodelle 1966 pitää pääpiirteittäin edelleen paikkansa. Muutoksia on tehty lähinnä kaupan, talonrakennustoiminnan ja teollisuuden ryhmissä. Kulutuskysynnän ennustettua voimakkaampi lisäys heijastuu kulutustavateollisuuden sekä kaupan arvioitua suurempana kasvuna. Talonrakennustoiminnan kasvuennustetta nostaa asuinrakennustoiminnan huomattava vilkastuminen loppuvuodesta. Näiden tarkistusten mukaisesti kokonaistuotannon volyymin arvioidaan kasvavan 1.8 % vuonna 1966.

Vuoden 1967 osalta kokonaistuotannon kasvun ennustetta on nostettu 1.5 %:sta 1.9 %:iin. Kulutus- ja investointitavateollisuudessa odotetun aktiviteetin heikentymisen vuoksi teollisuustuotannon kasvu hidastunee 1 %:iin. Sen sijaan metsätaloudessa tuotannon volyymin arvioidaan kasvavan 6 % vuonna 1966 tapahtuneen 10 %:in supistumisen jälkeen.

Kansantuotteen kasvu muodostuu vuonna 1967 likipitkin samansuuruiseksi kuin vuonna 1966. Kasvu alittaisi edelleenkin ns. täystyöllisyyskasvun. Työttömien määrä nousee vuonna 1967 keskimäärin 42 000 henkeen (36 000 henkeä vuonna 1966) huolimatta siitä,

että julkisin varoin työllistetään 3 000 henkeä enemmän kuin vuonna 1966.

Kansantuotteen hintaindeksin nousu hidastunee vuoden 1966 4.0 %:sta noin 3.5 %:ksi vuonna 1967. Elinkustannusindeksin nousu tammikuusta marraskuuhun vuonna 1967 on kuitenkin runsaat 4 %, mikä aiheuttaa palkkojen ylimääräisen noin prosentin suuruisen indeksikorotuksen vuoden 1968 alusta.

5. Tuonti

Syyskuun tuontiennusteessa pöydätyttiin tavaroiden ja palvelusten tuonnin arvon kasvuun 1.0 %:lla vuonna 1966, mikä perustui tuonnin volyymin supistumiseen 1.0 %:lla ja tuontihintojen nousuun 2 %:lla.

Tavaroiden ja palvelusten tuonnin arvon ennustettiin kasvavan 1.5 % vuonna 1967. Tuonnin volyymin arvioitiin supistuvan 0.5 %:lla sekä tuontihintojen nousevan 2 %:lla.

Koko tuonnin arvon kasvuennustetta on vuoden 1966 osalta nostettu 2 %:iin. Korjauksen on aiheuttanut lähinnä kulutustavaroiden tuonnin voimakas lisäys. Myös poltto- ja voiteluaineiden tuonnin ennustetta vuodelle 1966 on nostettu kivennäispolttoaineiden tuonnin odotettua pienemmän supistumisen johdosta. Tuontihintojen ennustetta ei ole ollut syytä muuttaa.

Vuonna 1967 tavaroiden ja palvelusten tuonti kasvaneen arvoltaan 2.5 %:lla. Tuontihinnat nousevat 2 %:lla myös vuonna 1967. Volyymin kasvu jäänee alle 1 %:in.

6. Huoltotase

Yhteenvetona esitetään huoltotaseasetelman muodossa arviot kokonaiskysynnän ja -tarjonnan prosenttimuutoksista vuosina 1966 ja 1967.

	Muutos 1966/65 %			Muutos 1967/66 %		
	Määrä	Hinta	Arvo	Määrä	Hinta	Arvo
<u>Kokonaistarjonta</u>						
Eruttokansantuote	+ 1.8	+ 4.0	+ 5.8	+ 1.9	+ 3.5	+ 5.4
Tav. ja palv. tuonti	+ 0.0	+ 2.0	+ 2.0	+ 0.5	+ 2.0	+ 2.5
Yhteensä	+ 1.5	+ 3.5	+ 5.0	+ 1.6	+ 3.2	+ 4.8
<u>Kokonaiskysyntä</u>						
Tav. ja palv. vienti	+ 4.0	+ 1.0	+ 5.0	+ 3.5	+ 0.5	+ 4.0
Bruttoinvestoinnit	- 1.0	+ 4.0	+ 3.0	- 1.5	+ 3.5	+ 2.0
yksityiset	- 3.0	+ 4.0	+ 1.0	- 3.0	+ 3.0	+ 0.0
julkiset	+ 4.0	+ 4.0	+ 8.0	+ 4.0	+ 5.0	+ 9.0
Kulutus	+ 4.0	+ 4.0	+ 8.0	+ 1.5	+ 4.0	+ 5.5
yksityinen	+ 3.5	+ 3.5	+ 7.0	+ 1.5	+ 3.5	+ 5.0
julkinen	+ 5.5	+ 6.0	+11.5	+ 2.5	+ 6.5	+ 9.0
Varastot ja til.virhe	-40.0	+10.0
Yhteensä	+ 1.5	+ 3.5	+ 5.0	+ 1.6	+ 3.2	+ 4.8

III. RAHATALOUDELLINEN KEHITYS

1. Maksutase

Syyskuussa arvioitiin huoltotaselaskelman mukaisen tavaroiden ja palvelusten taseen vajauksen muodostuvan 275 milj. markaksi vuonna 1966. Vaihtotase-ennuste päättyi 420 milj. markan vajaukseen. Pääoman nettotuonti arvioitiin 254 milj. markaksi, josta pitkäaikaisen pääoman osuus olisi 96 milj. markkaa. Suomen Pankin kulta- ja valuuttavaranto oli tällöin supistunut vuoden 1966 aikana 170 milj. markkaa.

Vaihtotaseen vajauksen ennustettiin vuoden 1967 aikana jonkin verran pienenevän.

Vienti- ja tuontienusteiden tarkistuksen jälkeen saadaan vuoden 1966 tavaroiden ja palvelusten taseen vajaukseksi 355 milj. markkaa ja vaihtotaseen vajaukseksi muodostuu 500 milj. markkaa. Pitkäaikaisen pääoman nettotuonti muodostuu 100 milj. markaksi. Lyhytaikaisen pääoman nettotuonti on arvioitu 80 milj. markaksi. Vaihtotaseen vajauksesta jämä tällöin peitettäväksi Suomen Pankin kulta- ja valuuttavarannolla 320 milj. markkaa.

Vuonna 1967 tavaroiden ja palvelusten taseen vajoitus arvioidaan 290 milj. markaksi eli 65 milj. markkaa pienemmäksi kuin vuonna 1966. Myös vaihtotaseen vajoitus jäänee jonkin verran pienemmäksi kuin vuonna 1966 eli 450 milj. markaksi. Ulkomaisia pitkäaikaisia luottoja arvioidaan saatavan vuonna 1967 nettomääräisesti 40 milj. markkaa enemmän kuin vuonna 1966. Kun lisäksi pitkäaikaisten vientiluottojen aiheuttama pääoman nettovienti jämä kuoletusten voimakkaan kasvun vuoksi 50 milj. markkaa pienemmäksi kuin vuonna 1966, arvioidaan pääoman nettotuonnin kattav

vaihtotaseen vajauksesta kaikkiaan 300 milj. markkaa. Suomen Pankin kulta- ja valuuttavarantoon kohdistuva rasitus muodostuisi siten 150 milj. markaksi vuonna 1967.

2. Suomen Pankki

Syyskuun ennusteessa arvioitiin setelistön kasvuksi 50 milj. markkaa vuonna 1966. Valuuttavarannon ja taseen muista eristä tehtyjien ennusteiden perusteella päätettiin pankkien nettoaseman heikkenemiseen 190 milj. markalla vuonna 1966.

Valuuttavarannon pieneneminen muodostuu vuonna 1966 olennaisesti syyskuussa arvioitua suuremmaksi. Kun valuuttavarannon supistumisen vaikutukset on suurelta osin kompensoitu obligaatio-ostoin, pankkien asema heikkenee vuoden aikana runsaalla 200 milj. markalla.

Laskelmassa Suomen Pankin nettotaseen kehityksestä vuonna 1967 on edellytetty, että valtion 300 milj. markan suuruinen laina nostetaan vuoden 1967 puolella ja että erityistalletuksina kerätään vuoden aikana lainaa vastaava määrä. Rediskontot oletetaan pidettäväksi 800 milj. markan rajoissa.

Suomen Pankin nettotaseen muutokset vuosina 1966-67 tulisivat tällöin milj. markkoina seuraaviksi:

	1966	1967
Kulta ja valuutat	-320	-150
Pankit (pl. obl. ja erityistall.)	+220	(0)
Valtio	0	+300
Muut (ml. obl.)	+150	(+200)
<hr/>		
Yhteensä	+ 50	+350
Setelistö	+ 40	+ 40
Erityistalletukset	0	+300
Oma pääoma	+ 10	+ 10
<hr/>		
Yhteensä	+ 50	+350

3. Pankit

Syyskuussa ennustettiin yleisön käteistalletusten kasvavan 20 milj. markkaa ja varsinaisten talletusten 1 100 milj. markkaa vuonna 1966.

Käteistalletusten kasvu jUNA vuonna 1966 syyskuussa ennustettu pienemmäksi kun valtion lainan aiheuttamaa maksuvalmiuden lisääntymistä ei oteta huomioon. Varsinaisten talletusten kehitys on ollut ennustetun mukainen. Pankkien luotonannon kasvuksi vuonna 1966 arvioidaan 1 000 milj. markkaa.

Edellytykset talletusten kasvulle vuonna 1967 ovat olennaisesti heikkommat kuin vuonna 1966, sillä yksityisen sektorin käytettävissä olevan tulon kasvu jUNA pienemmäksi kuin vuotta aikaisemmin ja lisäksi veronkorotusten kohtaanto on talletuskehitykselle epäsuotuisa. Vaikka valtio supistanee nettovelkaansa pankeille jonkin verran, niin erityistalletukset yhdessä ottolainauksen kasvun heikkenemisen kanssa rajoittavat pankkien luotonantomahdollisuudet.

Pankkien nettotaseen muutokset vuosina 1966-67 olisivat tälläin mukaisesti milj. markkoissa seuraavat:

	1966	1967
Luotonanto yleisölle	+ 1000	(+ 640)
Valtio	- 10	- 30
Erityistalletukset	0	+ 300
Muut	+ 410	(0)
<hr/> Yhteensä	<hr/> + 1400	<hr/> + 910
Käteistalletukset	0	+ 20
Vars. talletukset	+ 1100	+ 800
Suomen Pankki (pl. erityistall.)	+ 220	0
Ulkomaat	+ 50	+ 50
Oma pällöma	+ 30	+ 40
<hr/>	<hr/> + 1400	<hr/> + 910

IV. VUODEN 1967 ENNUSTEEN EHDOLLISUUS

Vuoden 1967 huoltotase-ennusteen toteutuminen edellyttää Suomen Pankin luotonannon voimakasta lisäystä. Ilman sitä valuuttavarannon kausiluontoinen supistuminen yhdessä erityistalletusten kertymisen kanssa aiheuttaisi kokonaiskysynnän kasvun nopean heikkenemisen ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

Vuoden 1967 alun kehityksen kannalta ovat käynnissä olevat työehtosopimusneuvottelut erittäin merkityksellisiä. Ennusteessa on lähdetty siitä, että neuvotteluissa päästään yleisen sopimuslinjan mukaisiin ratkaisuihin ilman pitkäaikaisia työtaisteluita.

Puun tarjonnan ei otaksuta asettavan rajoituksia puunjalostusteollisuuden tuotannolle.